

THE ORTHODOX UNION PRESENTS

TORAH

—NEW YORK—

INDOORS AT CITI FIELD SUNDAY **APRIL 29** 2018, 8:45 am - 6:00 pm

Addiction and Bechira: Halachic and Hashkafic Perspectives

RABBI DR. TZVI HERSH WEINREB

Sponsored by

Lani and Shimmy Tennenbaum and Family

In memory of

Mr. Emil Tennenbaum

Foxwoods

Bring Israel Home • Impact Accelerator • Israel Free Spirit • Jewish Action • NCSY • OU Advocacy • OU Israel • OU JLIC • OU Kosher
OU Press • OU Torah • OU West Coast • Teach Advocacy Network • Synagogue & Community Services • The Women's Initiative • Yachad

Mekorot on Addiction

משלי פרק כג פסוק כ

אל תהי בסבאי יין בזללי בשר למו:

משנה מסכת סנהדרין פרק ח משנה ב

[*] מאימתי חייב משיאכל טרטימר בשר וישתה חצי לוג יין האיטלקי רבי יוסי אומר מנה בשר ולוג יין אכל בחבורת מצוה אכל בעבור החדש אכל מעשר שני בירושלם אכל נבלות וטרפות שקצים ורמשים (אכל טבל) ומעשר ראשון שלא נטלה תרומתו ומעשר שני והקדש שלא נפדו אכל דבר שהוא מצוה ודבר שהוא עבירה אכל כל מאכל ולא אכל בשר שתה כל משקה ולא שתה יין אינו נעשה בן סורר ומורה עד שיאכל בשר וישתה יין שנאמר (דברים כ"א) זולל וסובא ואף על פי שאין ראייה לדבר זכר לדבר שנאמר (משלי כ"ג) אל תהי בסובאי יין בזוללי בשר למו

משלי פרק כ פסוק א

לץ היין המה שכר וכל שגה בו לא יחכם:

ספר שערי תשובה לרבינו יונה שער ג

קעז ב' החלק החמישי - המתלוצץ בדבר שפתים על המעשים והדברים, לא שיבוז להם בלבו אך מדרך השמחים ללא דבר וחוק השחוק, ופעמים שגורם לזה משתה היין והשכרות, שנאמר (משלי כ, א): "לץ היין הומה שכר כל שוגה בו לא יחכם", פירוש: "לץ" - איש היין, "הומה" - איש שכר, "כל שוגה בו לא יחכם", כמו (תהלים קט, ד): "ואני תפלה" - איש תפלה, ורוצה: כי משתה היין גורם לשלושה דברים רעים: האחד, להיות האיש המתלוצץ. והשנית להיות הומה ובעל דברים, ואמרו ז"ל (אבות סוף פרק א): וכל המרבה דברים מביא חטא, ונאמר (קהלת ה, ב): "וקול כסיל ברב דברים". והשלישי "כל שוגה בו לא יחכם". ודע כי לא יהיה מנהג הליצנות קבוע בנפש האדם עד שהוא פורק עול שמים מעליו, על כן יענש לשאת עליו עול היסורים מדה כנגד מדה, שנאמר (ישעיה כח, כב): "ועתה אל תתלוצצו פן יחזקו מוסריכם", ואמרו זכרונם לברכה (עבודה זרה יח, ב): כל המתלוצץ יסורים באים עליו שנאמר: "פן יחזקו מוסריכם", והחכמים היו מזהירים לתלמידיהם שלא להתלוצץ גם על דרך מקרה ועראי. ועל החלק הזה הוצרכו להזהיר, כי רבים יכשלו בו על דרך מקרה.

ויקרא רבה (מרגליות) פרשת שמניי פרשה יב

א"ר אחא מעשה באדם אחד שהיה מוכר כל כלי ביתו ושותה בהן יין, קורות ביתו ושותה בהן יין, והיו בניו מלינים ואומרי' לית הדין סבא אבינו נפיק מן עלמא ולא שביק לן לאחר מיתתיה כלום. מה נעביד ליה, איתין ונשקוניה ונשכרוניה ונטענוניה ונפקוניה ונימר דהוא מית ונשכביניה בגו משכביה. עבדין כן נסוניה ואשקוניה ושכרוניה ואפקוניה ויהבוניה בחד בית עלם. עברון שפאין בתרע בית עלם, עברון ציבחד חמרין למעול להיא קרתא, שמעון דאנגריא במדינתא אמרין איתון ונפרוק אילין זיקיא בהדין משכבא ונערוק. עבדין כן פרקון טעוניהו בגו בית עלם ואזלון למיחמי מה קלא במדינתא, והוה ההוא גבר תמן חמון יתיה סברון הוא מת. מן דאיתער משינתיה חמא זיקא יהיבא לעילא מן רישיה שרא יתה ויהבה בפומיה שרי שתי, כיון דרוי שרי זמר. בתר תלתא יומין אמרון בניה לית אן אזלין וחמן ההוא אבון מה עביד, אי חיי אי מיית. אתן אשכחוניה והא זיקא יהיבה בפומיה והוא יתיב שתי. אמרון ליה אף הכא ביני מיתיא לא שבקך ברייך וביני חייא שביק לך, הואיל ומן שמיא יהבו לך לית אן ידעינן מה נעביד לך, איתון נעליניה ונתקניניה ונעביד ליה קטסטסיס. עבדין ליה תקנה כל חד וחד משקי ליה יומיה.

מדרש תנחומא (ורשא) פרשת שמיני סימן יא

ההוא תלמידא דהוה חסיד והוה ליה אבא ושתי חמרא טובא ובכל עידן דהוה נפיל בשוקא אתו עולמיא ומכין יתיה באבני' ובצרוין וצווחין וקורין בתרוי חזו שיכרא, וכשראה בנו החסיד הוא מכלים ושואל את נפשו למות ובכל יום אומר לו אבא אני אשגר ויביאו לך לביתך מכל היין שמוכרין במדינה ולא תלך לשתות בבית היין שאתה עושה חרפה ממני וממך והוא אומר לו כן פעם אחת ושתיים בכל יום עד שאמר אביו שיעשה כמו שהוא אומר שלא ילך לשתות בבית היין, וכן עשה החסיד שהוא עושה לו בכל יום ובכל לילה מאכל ומשתה ומישנו במטתו ואחר הולך לו, פ"א =פעם אחת= היה יורד מטר ויצא החסיד לשוק והיה הולך לבהכ"נ לתפלה וראה שכור אחד שהוא שוכב בשוק ואמת המים יורד עליו והבחורים והנערים מכין אותו באבנים ובצרוין ומשליכין חומר בפניו ובתוך פיו, כשראה זה החסיד אמר בלבו אלך לאבא ואביאנו לכאן ואראה לו זה השכור והחרפה שעושין ממנו הבחורים והנערים אולי ימנע פיו מלשתות בבית היין ולהשתכר, וכן עשה הביאו לשם והראהו לו, מה עשה אביו הזקן הלך אצל השכור ושאל לו באיזה בית שתה אותו יין שהיה משתכר בו, אמר לו בנו החסיד אבא בשביל זה קראתיך אלא שתראה החרפה שעושים לזה כי כן עושים לך בעת שאתה שותה אולי שתמנע פיך מלשתות בבית היין, אמר לו בני בחיי אין לי תענוג וגן עדן אלא זה

תלמוד בבלי מסכת פסחים דף קיג עמוד א

אמר ליה רב לחייא בריה: לא תשתי סמא

רש"י מסכת פסחים דף קיג עמוד א

לא תשתי סמא - לא תלמד לשתות סמים, מפני שתקבע להון ווסת ויהא לברך שואלך ותפזר מעות, לישנא אחרינא: לא תהא רגיל לשתות סממנים כדאמר (פסחים מב, ב): (כולהו שקייני) +מסורת הש"ס: [כל מילי] + דמעלי להאי קשה להאי.

אמר ליה רב לחייא בריה: לא תשתי סמא, ולא תשוור ניגרא, ולא תעקור בכא, ולא תקנא בחייויא, ולא תקנא בארמא.

Rav said to Hiyya,ⁿ his son: Do not get into the habit of drinking medications,ⁿ lest you develop an addiction. And do not leap over a ditch, as you might hurt yourself in the process. And do not pull out a tooth, but try to heal it if possible. And do not provoke a snake in your house to try to kill it or chase it away. And do not provoke a gentile,ⁿ as this too is dangerous.

רשב"ם מסכת פסחים דף קיג עמוד א

לא תשתי סמא. אל תשתה סמים מפני שנקבע להם ווסת ויהא לברך שואלך ותפסיד מעות ואפילו לרפואה לא תישתי אם אפשר לרפואה אחרת

בית הבחירה למאירי מסכת פסחים דף קיג עמוד א

וכן העידו בסוגיא זו שלא יהא אדם כזבן והדריין וזהו שאמרו הפוך נבלתא ולא תהפוך במלי וי"מ בו שלא יהא מרבה בדברים כענין הפוך והפך בה ושיהא זריז להרויח באיזה אומנות שיהיה והוא שאמרו פשוט נבלתא בשוקא ושקול אגרא ולא תימא כהנא רבה אנא גברא רבה אנא זילא בי מילתא וכן שלא ירגיל אדם עצמו בתענוגים שמא לא יוכל לפסוק מהם והוא שאמרו לא תשתי סמא וכן אמרו אכול בצל ושב בצל ואל תאכל אוזין ותרנגולין ויהא לברך רודף עליך פחת ממילך וממשתיך והוסיף על דירתך

שו"ת הריב"ש סימן תלב

לקהל בורנא, ישמרם צורם.

משובבי נתיבות, עולים בפרצות, לגדור גדר; ישמרכם השומר אמת לעולם. הגיע לידי כתבכם, על דבר האיש ההוא, אשר קבל עליו, בשבועה בתורה, בנקיטת חפץ: שלא לצחוק בקוביא. וכן קבל עליו, על זה: חרם חמור, ונדוי, ולהיות פתו; פת כותי וכו'. כמו שכתוב בנוסח השטר, אשר טופסו שלוח אלי. ושאלתם ובקשתם: אודיעכם דעתי: מה לעשות באיש ההוא, מדין תורה? ואיך תתנהגו עמו? ולפי ששלוחכם זה, היה נחוץ לשוב, לא אאריך לכם בראיות, ככל הצריך. אבל אהיה מקצר ועולה, ואומר ראשי פרקים לבד.

תחלת כל דבר; תדעו: שהשבועה שנשבע: שלא לצחוק; אין לה היתר: שיוכל לצחוק, מכאן ולהבא, בשום פתח ובשום חרטה בעולם; מכמה טעמים. ראשונה: שהיא על דעת רבים, וקיי"ל (גיטין ל"ו): דעל דעת רבים, אין לו הפרה, כי אם לדבר מצוה. ודעת ר"ת ז"ל: דאף לדבר מצוה, אין לו הפרה; אלא כי ההוא: מקרי דרדקי; המוזכר במס' מכות (ט"ז), ובשאר מקומות בתלמוד. ואף לדעת אותן מפרשים ז"ל, שאומרים: על דעת רבים, סתם; לאו כלום הוא, אא"כ יפרט אותן: על דעת פלוני ופלוני. או שיהיה בפני רבים, ויאמר: על דעתכם, הנה זה האיש, כבר פרט בשבועתו, ג': שהם רבים. כמו שאמרו: ימים; שנים; רבים; ג'. והוא, מה שהזכיר: על דעת המקום יתברך, ועל דעת המשביע אותו, ועל דעת רבי יהודה בן דהיר. שניה: דעל דעת המקום יתברך; לבדו, אין לו הפרה. כדאמרינן במס' שבועות (כ"ט), גבי: שבועה שהשביע משה את ישראל, בקבלת התורה: על דעת המקום; למה לי? כי היכי דלא תהוי הפרה לשבועתייהו, ואף על פי שדעת התוספות, שאין: על דעת המקום; חמור; רק באותה שבועה; מפני שהקב"ה צוה בה, ואמר למשה: שישביעם כן. אבל בעלמא, לא חמיר כולי האי, ואית ליה הפרה. הנה הרמב"ן והרשב"א ז"ל, לא הסכימו לזה. ובכל ענין, נראה מדברייהם: דעל דעת המקום; אין לו הפרה. ואף לדברי התוספות, אפשר לומר: דכל לדבר מצוה, או למניעת עברה, הוי כשבועת התורה: שהרי הקדוש ברוך הוא חפץ בשבועה זו. כמו שאמרו בפ"ק דנדרים (ח'): מנין שנשבעין לקיים את המצות? שנאמר: נשבעתי ואקיימה, לשמור משפטי צדקך. ואינו נסכם לעולם, בהתרה. ועוד, שאף אם לא היתה שבועה זו: על דעת המקום יתברך; ולא על דעת רבים; אין מתירין אותה, לפי שאין מתירין, אלא שבועת הרשות. אבל שבועה שנעשית למנוע מאסור, אין מתירין אותה. ושחוק בקוביא; הנה יש בו אסורא דרבנן; כדאיתא בסנהדרין פרק זה בורר (כ"ד:). ואפילו לרב ששת, דס"ל התם: דליכא אסמכתא בקוביא; מ"מ דבר מכוער ומתועב ומשוקץ הוא. ורבים חללים הפיל, ועצומים כל הרוגיו. ומפורש הוא בירושלמי (נדרים פ"ה ה"ד): דמי שנדר שלא לצחוק; אין מתירין אותו. וכן דעת הרמב"ן ז"ל במשפט החרם שלו, וכ"כ הרשב"א ז"ל בתשובה¹.

גם החרם והנדוי שקבל על עצמו, אם יעבור על שבועתו: חל עליו, כמו שקבל. שהרי כל אדם יכול לקבל נדוי על עצמו, כדאמרינן במס' מכות (י"א:): נדוי: אפילו על תנאי, ואפילו מעצמו, צריך הפרה. מנ"ל? מיהודה וכו'. וכן אמרו בפ"ק דנדרים (ז'): תלמיד חכם מנדה לעצמו, ומיפר לעצמו. ולא דוקא ת"ח; אלא אפילו הדיוט מנדה לעצמו. אלא דנקט: ת"ח; משום: מיפר לעצמו; שאין ההדיוט מיפר לעצמו. אבל הנדוי: אפילו ההדיוט מנדה לעצמו, ואפילו לדבר הרשות. וכ"ש בקבלה זו, שנשבע עליה תחלה, ומקבל עליו: חרם ונדוי; אם יעבור על שבועתו.

ולכן בנידון זה: אם נודע לכם שעבר על שבועתו במזיד, חייבים אתם לנהוג בו כדין מנודה²: להתרחק ממנו, שלא לישיב תוך ד' אמותיו. וכדין מוחרם: שלא לישא וליתן עמו. כמש"א ז"ל (מ"ק =מועד קטן ט"ו): מנודה: שונה, ושונין לו; נשכר, ונשכרין עמו. מוחרם: לא שונה, ולא שונין לו; לא נשכר, ולא נשכרין עמו. ומלבד אלה, יש לכם לנהוג עמו, באותן החומרות שהוא קבל על עצמו: כגון פתו, פת כותי; יינו, יין נסך. ושלא יזדמן בשלשה, ושלא יצטרף בעשרה. רצה לומר: שלא יהיה הוא ממנין העשרה, הצריכין לכל דבר שבקדושה; אבל צריך שיהיו שם עשרה זולתו. ואף על פי שאין אלו ההרחקות מן הדין, לכל מנודה ומוחרם; מ"מ הוא יכול לקבלם על עצמו. שכמו שב"ד יכולין לענוש ולהחמיר על המנודה; לפעמים, יותר מדינו; כפי צורך השעה. כדאמרינן בפרק ואלו מגלחין (ט"ז): למאן דאכיל ושתי בהדיה, למאן דיתיב

בארבע אמות דיליה, וכו'. כך הוא על עצמו, כמו ב"ד. ויכול לקבל עליו: כל אותן חומרות. וכן, הוכיחו אותו, ויסרוהו, והלקוהו ברצועה, על שעבר על השבועה. אמנם, בסתר ובצנעה, בפני שלשה או ארבעה. ויש לכם להקל בזה: יען הצחוק, תקיף יצרי'; עד שהעובר בו, קרוב לאונס. דומה למה שאמרו במסכת כתובות (נ"א:): מ"ט? יצר אלבשה. ורבים מעמי הארץ, נשבעו עליו, ונוקשו; עברו ולא נענשו. ולזה, ראיתי רבים מן החכמים החסידים הצדיקים, נמנעים מלהשביע את המצחקים³. וכ"ש שיש לכם לעשות זה בסתר, אם הוא בן טובים, ויהיה בזה בשת ופגם למשפחתו. וכ"ש אם הוא בא במסורת הברית, ומקבל עליו את הדין, וציית דינא. וכיון שלקה, הרי הוא אחיך. ואם הוא מתחרט מרשעו, ושב בתשובה בלב שלם, ומקבל עליו שלא ישנה באולתו: יש לכם להתיר לו החרם והנדוי, ולהסיר מעליו עונשם, ממה שעבר. ואף על פי שלא חל עליו הנדוי ל' יום; דהא קי"ל (נדרים ז'): דאין בין נדוי להפרה, ולא כלום. וכמו שפסקו הרב אלפסי והרמב"ם ז"ל. ואף לסברת התוספות, שפסקו: דלאפקרותא; עד דחיילא עליה שמתא תלתין יומין. השתא לדידן, סגי בז' יומי. כדאמר' במו"ק (ט"ז): דנדוי שלנו, כנדיפה שלהם; דהיינו ז'. וכ"ש שיש לכם להתירו, אם יש מכשול לאחרים בדבר: כגון שאין הרבים מזהרין בנדויו. שבענין זה, אין לאחר התרתו כלל. אמנם [זה הוא], במה שעבר. אבל להבא: השבועה, וקבלת החרם, והנדוי, במקומן ובחזוקן תשארנה; ואין להם הפרה כלל; כמש"כ למעלה. ומה שצריך שתדעו: שאין כל שלשה הדיוטות מתירין את הנדר ואת הנדוי, אבל צריך שיהיו יודעים קצת בהלכות שבועות ונדרים; ושהיו מן המשכילים והמבינים. דכי מסברי להו, וסברי; כדאיתא במסכת בכורות (ל"ז). ואם אין ביניכם שלשה בזה הגדר, שירצו להיות נזקקין להתירו, תצוו עליו: שילך למקום חכמים, שיתירו לו. כדאמרינן בפרק ואלו מגלחין (י"ז): גברא רבא כרב יהודה, דלישרי לך, ליכא הכא. זיל לגבי רבי יהודה נשיאה, דלישרי לך. שרי קטרין, ומגלי רזין, יתיר: אגודות מוטות עוליתכם. ובקול תפלתכם, יקשיב ויאזין. כנפשכם ונפש מזומן למצותכם. נאמן אהבתכם, יצחק ב"ר ששת זלה"ה.

שו"ת אגרות משה יורה דעה חלק ג סימן לה

איסור עישון סמים בע"ה. ב' דר"ח אייר תשל"ג. מע"כ מוה"ר ירוחם פראם שליט"א.

הנה בדבר אשר התחילו איזה בחורים מהשיבה לעשן חשיש (מעראוואנא), פשוט שהוא דבר אסור מכמה עיקרי דינים שבתורה חדא שהוא מקלקל ומכלה את הגוף, ואף אם נמצאו אנשים בריאים שלא מזיק להם כל כך אבל מקלקל הוא את הדעת ואינם יכולים להבין דבר לאשורו שזה עוד יותר חמור שלבד שמונע עצמו מלמוד התורה כראוי הוא מניעה גם מתפלה וממצות התורה שעשייה בלא דעת הראוי הוא כלא קיימם. ועוד שהוא גורם תאוה גדולה אשר הוא יותר מתאות אכילה וכדומה הצריכים להאדם לחיותו ויש שלא יוכלו לצמצם ולהעביר תאותם, והוא איסור החמור שנאמר בבן סורר ומורה על תאוה היותר גדולה שיש לו לאכילה אף שהוא לאכילת כשרות, וכ"ש שאסור להביא עצמו לתאוה גדולה עוד יותר ולדבר שליכא שום צורך להאדם בזה שהוא אסור, ואף שלמלקות נימא שאין עונשין מן הדין מ"מ לאיסורא ודאי עובר על לאו זה ואיכא גם הטעם דאיכא בבן סורר ומורה שסופו שילסטם את הבריות כדאיתא בסנהדרין בפ' בן סורר (ס"ח ע"ב). ועוד שהאב והאם של אלו שמעשנין זה מצטערים מאד אשר עוברין על מצות כבוד אב ואם. ועוד איכא איסור העשה דקדושים תהיו כפירוש הרמב"ן בחומש. וגם הם גורמים לאיסורים הרבה אחרים לבד זה, סוף דבר הוא פשוט וברור שהוא מאיסורים חמורים וצריך להשתדל בכל היכולת להעביר טומאה זו מכל בני ישראל ובפרט מאלו שלומדין בישיבות. והנני ידידו מוקירו, משה פיינשטיין.

שו"ת משנה הלכות חלק טז סימן יז

באיסור לעשן סיגריות

ג' בשבת לסדר והיה ברכה התשנ"ח בנ"י יצו"א מע"כ הרה"ג כש"ת מוה"ר אברהם הלוי קאלקא שליט"א בעמח"ס הערות בהלכה ב"ח

אחדשכ"ת בידידות, לא ידעתי היאך לתוארו אם הוא רב או ר"י או בחור ולכן יהא שמייה מבורך ויקבל הכבוד כראוי לו.

בדבר שאלתו אם למעשה בענין עישון אי מותר או אסור לעשן סיגאריות וכיוצא, ואת"ל מותר מה טעם לההיתר. הנלפענ"ד דהגם שודאי טוב ונכון להנזיר עצמו מלעשן כי הרבה רופאים אומרים שמזיק לבריאות הגוף ועושין כל מיני תעמולות להזהיר העולם מהעישון ומ"מ מצד השני אנו רואין כמה שמעשנין ושכן הי' גם בדורות הקודמין שהיו הרבה גדולי ישראל שנהגו לעשן והגם שגם הם ידעו שהעישון מזיק וכתבו מזה, וגם כמה מהאחרונים כתבו דמה"ט אין מברכין על העישון משום שמזיק הגוף אלא דא"כ כיון שהוא מזיק אמאי התירו לעשן, והאיך עברו אלו גדולי ישראל שכן נהגו לעשן.

והתשובה י"ל בתרי אנפי אחד דהגם שהעישון מזיק מצד אחד מ"מ יש לו תועלת מצד שני כידוע שהיו כמה אנשים שלא יוכלו לצאת לנקיות בלי לעשן, וגם לענין אכילה שהי' מועיל לכמה מהם לשכך הנערות וגם לבטל מהם תאות אכילה וכיוצא בזה ועיין פנ"י וקרוב נתנאל ביצה (כ"ב ע"ב אות י') ד"ה ונרות שמדליקין בבהכ"נ ולא אוכל להתאפק שהתמרמר מאד על גדולי ישראל וע' בשו"ת דרכי נועם שחיפש היתרים לזה ואדרבה ס"ל דיש בו משום רפואה ותמה שאין עושין רפואה ביום טוב והרואה יראה שאין בזה כדי דחייה עכ"פ לדעת אותם הפוסקים אדרבה יצא הפסדם בשכרם, והארכתי בזה במקום אחר, והנה הרבה מיני מאכלים יש וגם תרופות יש שהם כזיבורא ועקרבא ואם יאכלו בכל עת אורז בלי דבר המשלשל נגדו זיק לו מאד וכן שאר מאכלים וכ"ש כדורים שרובם הם באופן כזה ופוק חזי כמה מיני אנטי ביאטיקא שרובן מחלישין הגוף ומזיקין לאיצטומכא וכיוצא בו ואעפ"כ נותנין הכדורים ולוקחים אותם כפי הצורך, ובפרט בעונ"ה הטיפולים להמחלה האנושית ר"ל כל הטיפול הוא להמית המחלה עם הגוף יחד כידוע.

ובאמת כי חז"ל הזהירו שלא ליקח תרופות ורפואות כל כמה שאפשר (פסחים קי"ג ע"א) א"ל רב לחייא בריה לא תשתי סמא ולא תשוור ניגרא ועיין רש"י ורשב"ם ל"א לא תהא רגיל לשתות סממנים כדאמר לעיל (מ"ב ע"ב) כולהו שקיינו דמעלי להאי קשה להאי, וגם זה אמת מה שכתב הרמב"ם פ"ד מהל' דעות ה"ט שחשב שם יש מאכלות שהם רעים ביותר עד מאד וראוי לאדם שלא לאוכלן לעולם, כגון הדגים הגדולים המלוחים הישנים, והגבינה המליחה הישנה, והכמהין והפטירות והבשר המליח הישן ויין מגתו, ותבשיל ששהא עד שנדף ריחו וכן כל מאכל שריחו רע או מר ביותר הרי אלו לגוף כמו סם המות, וכו' ע"ש. ובהל' י"ט שם ש"ז הוא כח הגוף וחיינו ומאור העינים וכל שתצא יותר הגוף וכחו כלה וחיינו אובדים וכו' ע"ש.

וז"ל הראב"ד בשער הקדושה (דף מ"ד) ואין צ"ל שישמור אדם מן המאכלים שהוא מכיר שהן מזיקין אותו כי האוכל דברים המזיקין אותו ואפשר זולתו הרי הוא פושע בגופו ופושע בנפשו מפני שהלך אחר תאותו ואינו חושש על אבידת גופו והיא היא דרך היצה"ר ועצת הסכלים להסיתו מדך החיים אל דרך המות, וידע כל חי המדבר שאין דרך ליצה"ר אלא מדרך ההיתר ופתח דרכו מן המותר אצלו ואם ישמור את הפתח אין צריך שימור אחר כי דרך הבליעל הוא למלאות תאותו מן המותר לו ואחרי הרגילו בהיתר והרגיל את נפשו להיות שוקקה כל עת ולהיותה מוכנת על רעבונה אז יסיתנה לאיסור הקל ומן הקל אל החמור. ובשו"ת הרשב"א ח"ד סי' קכ"ב באשה שנדרה שתשתה סם להתעבר ובעלה מוחה בה לפי שאין סם שאינו יפה לה לזה ורע לזה, והשיב הרשב"א ז"ל שאינו יכול להפך שאם אתה אומר כן לחם לא תאכל ופירות לא תאכל שהכל יודעין שרובם קשין לגוף כחרבות ע"ש. ובס' מנחת קנאות לאבא מרי מכתב מס' 781 ז"ל והגע עצמך מי שירצה לאכול בצל רע ללב כלום יש בידם כח לנדותו וכו' ועיין רמב"ם פכ"א

מה"א וב"א א"ע סי' פ' דה"ה אשה שמתאוה למאכלים הרעים מחמת חולי התאוה וצער אידה אין ביד הבעל למחות וכן נראה דעת הטור והר"ן ז"ל. ועיין ספרינו משנה הלכות ח"ט סי' קס"א באריכות ובשו"ת אגרות משה יו"ד סי' מ"ט ח"ב.

בהא סלקינן ובהא נחתין דודאי לכתחילה אין לעשן וליכנס בספק מזיק וסכנה אבל לאסור אין לפענ"ד כח בדינו ובפרט שגדולי הדור הקריבו עליה קטורת כנלפענ"ד.

דושה"ט בלב ונפש,

מנשה הקטן

ילקוט יוסף שבת ד דיני לקיחת תרופות בשבת

נב. יש אומרים שכל תרופה שאין מטרתה לרפואה אלא רק לשיכוך כאבים, כגון גולולת "אקמול", אינה בכלל גזירת שחיקת סממנים, ומותר לבלוע תרופה זו אף במיחוש בעלמא. וכן מותר להתיז ספריי מיוחד להרדמת מקום הכאב, כמו כאב שיניים וכדומה [ANAESTHETIC SPRAY].

ויש חולקים.נט) ועל כל פנים מי שהתרגל לבלוע כדורי הרגעה לשיכוך כאבים, ונצרך אליהם כל כך עד שהגוף התמכר אליהם, ואם אינו לוקחם מרגיש חולשה וכאבים, מותר ללוקחם בשבת.ס)

ילקוט יוסף שבת ד הערות דיני לקיחת תרופות בשבת אות ס

ס) דכיון שהתחיל לקחתם מערב שבת אף אם נחשוב דבר זה למיחוש בעלמא, י"ל דאינו בכלל גזירת שחיקת סממנים, דכל שהתחיל מערב שבת מסתמא הכין את התרופה מבעוד מועד, וממילא לא חיישינן שמא ישחוק סממנים להכין התרופה בשבת. ועיין בפסחים (ק"ג א) אמר ליה רב לחייא בריה לא תשתי סמא. ופירש רש"י, לא תלמד לשתות סמים מפני שתקבע להן וסת ויהא לבך שואלך ותפזר מעות. וכתב שם הרשב"ם, דאפילו לרפואה לא תשתה אם אפשר לרפואה אחרת. ומבואר, שאם רגיל אליהם וקבע לו וסת, איכא צער טפי להימנע מלקיחתן.

צלילות דעת לעבודת השם

רשב"א על עין יעקב דף י עמוד ב

הרשב"א

סבות . הא' כפי שהתחלל ישום כנגד ענינו ולכו כאילו ידיו ורגליו אסורות ואין בידו כח לקרב המזעיל ולהרחיק המזיק וזלתי בעזרתו יתברך וכן אמרו בעירון ריחוא סכר ודיה ומצלי וכן הנהוג בחוק המתנן אל ארוניו מכיון ידיו ומתננן לכוונה שמראה עצמו כאילו ידיו אסורות ואין לו עזר בלתי אם ישג רצונו ומפני שברגלי האדם נעזר יותר בברתו מן הנזק וכרדוף את הנאות הצריכו לכיון אותם . ועוד שנית צריך להסתכל לחשוב בלבו איך היתה כוונתו ית' בבריאת מין האנושי לעשותו שלם בפועל ושיכיר מעשיו ית' וירמה למלאכי השרת כמו שאמר הנביא ותורה יבקשו מפיזו כי מלאך ה' צבאות הוא . וגם שיהיה דומה לאופנים וחיות הקודש ולהם הביאו ראיה כמה שנאמר בהם ורגליהם רגל ישראל , ומלת רגל משותפת לשון סבה כמו ויברך ה' אותך לרגלי ומה ורגליהם רגל ישראל ר"ל שסבותיהם ישירות מחמירות לא יסבו מפני שאינם בעלי תאוה חשה אותם מן האמת וככה דמחמלל בעמרו לפני הש"י צריך שיכוין כל סבותיו להישירם לעבודתו יתברך וכונן רגליו מאז להעיר שסבותיו ישירות מכוונות להודתו ומתדמה למרכבה שסבותיו ישירות מחמירות כדכתיב ורגליהם רגל ישראל . גם על מאמר לא תאכלו על הרם האריך קצת . וכלל דבריו כי פסוק זה כולל אודות רבות מילא כתיב לא תאכלו דם רק לא תאכלו על הרם

תלמוד בבלי מסכת פסחים דף צא עמוד ב

אמר רבי יעקב אמר רבי יוחנן: אין עושין חבורה שכולה גרים, שמא ידקדקו בו ויביאוהו לידי פסול.

רש"י מסכת פסחים דף צא עמוד ב

ידקדקו בו - משום שאינן בני תורה יחמירו עליו לדקדק, ויפסילוהו על חנם.

תוספות מסכת פסחים דף צא עמוד ב

שמא ידקדקו בו ויביאוהו לידי פסול - תימה דבעי למימר דגרים מדקדקים ביותר ודמי להא דאמרינן (חולין דף ד.) כל מצוה שהחזיקו בה גרים וכותים הרבה מדקדקים בה יותר מישראל ובירושל' גריס אמר רבי יעקב בר יצחק בשם רבי יוסי אין עושין חבורות של גרים שמתוך שהן מקולקלים אין מדקדקין ויביאוהו לידי פסול ובכל דוכתא נמי חזינן דגרים לא דייקי במצות כישראלים והכא קאמר דגרים מדקדקים יותר.

אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אֵין עוֹשִׂין חֲבוּרָה שְׂכוּלָה גְרָיִם, שְׁמָא יִדְקַדְקוּ בּוֹ וַיְבִיאוּהוּ לְיַדֵּי פְסוּל.

Rabbi Ya'akov said that Rabbi Yoḥanan said: We do not make a group for the Paschal lamb that is composed entirely of converts, because perhaps they will be overly meticulous with it and cause it to become unnecessarily disqualified. Converts can be especially zealous in their observance, and out of ignorance may cause an offering to be unnecessarily disqualified by adding extra details to the requirements of the offering.^H

רמב"ם הלכות קרבן פסח פרק ב הלכה ד

אין עושין חבורה נשים ועבדים או קטנים ועבדים מפני שלא תהיה קלות ראש ביניהן, אבל עושים חבורה כלם נשים אפילו בפסח שני, או כולה עבדים, ושוחטין על הקטנים שהיו מכלל בני החבורה, לא שתהיה חבורה כולה קטנים שאינן בני דעת, וכן אין עושין חבורה כולה חולים או זקנים או אוננים אף על פי שהן יכולין לאכול הואיל ואכילתם מעוטה, שמא ישאירו הפסח ויביאוהו לידי פיסול, ואם עברו ושחטו על חבורה זו כשר, וכן אין עושין חבורה כולה גרים שמא ידקדקו בו ויביאוהו לידי פיסול, ואם שחטו עליהן כשר.

כלי יקר במדבר פרק טז פסוק ד

(ד) וישמע משה ויפול על פניו. במסכת סנהדרין (קי א) אמרו מה שמועה שמע מלמד שחשדוהו באשת איש שנאמר (תהלים קו טז) ויקנאו למשה במחנה, שכל אחד קינא אותו עם אשתו. ודבר זה רחוק מן השכל מאד ומדברי קבלה לא ילפינן כי מאן יימר שחשד זה היה בזמן זה דוקא כי אין לו רמז בפסוק. על כן אומר אני שבעל אגדה זו רצה לפרש פסוק כי כל העדה כולם קדושים ומדוע תתנשאו על קהל ה' מה ענין הקדושה אל ההתנשאות, ואם תמצא לומר שיש יחס ביניהם והקדושה ראוי שתמנע ההתנשאות אם כן היה לו לומר ומדוע תתנשאו על קהל קודש או עדה קדושה. אלא ודאי כך אמר קרח למשה לפי שמצינו במסכת סוטה (ד ב) אמרו חז"ל כל המתגאה לסוף נכשל באשת איש, ובמקום אחר אמרו (שם) כל המתגאה כאילו בא על כל העריות, וידוע שבכל מקום שתמצא קדושה שם תמצא גדר ערוה כי העריות מחללין הקדושה. וכך אמר קרח מסברא דנפשיה הרי כל העדה כולם קדושים וגדורין מעריות ואם כן מדוע תתנשאו להשתרר ולהתגאות כי דבר זה יגרום לכם שתהיו נכשלים באשת איש ותחללו קדושת העם, לכך אמר על קהל ה' ולא אמר על קהל קדוש כי אחר ההתנשאות אין כאן קדושה כי כל המתגאה לסוף נכשל באשת איש ודבר זה גורם חילול קדושת העם, ובזה הבין משה שקרח חשדו שיהיה נכשל באשת איש לכך נאמר וישמע משה ויפול על פניו. וטעמו של דבר נראה לפי שכל המתגאה רוצה שיהיה הוא גבוה מעל כל גבוהים אין עוד מלבדו רודה בכל העולם זולתו, ולפי שכל אשה משועבדת תחת יד בעלה כמו שנאמר (בראשית ג טז) והוא ימשל בך, על כן אין המתגאה יכול לסבול אפילו ממשלה זו שתהיה ביד אחר. ועל כן נקט דוקא אשת איש ולא שאר עריות, ומדוקדק הלשון שאמר לסוף נכשל באשת איש כי כל מי שמתגאה הרי הוא הולך ובודק בכל מיני שררה שרואה בזולתו לכבוש את הכל תחת ידו כדי שתהיה ידו בכל הממשלות, ולא ישקוט האיש בכל השררות שכבר השיג עד שלסוף יתן עיניו גם בממשלת האיש

על אשתו וירצה לכבוש תחת ידיו, וזהו לשון לסוף כי באמת הממשלה זו שסופו לבקש הוא סוף כל דבר וקץ לכולם. וזה פירוש יקר מאד הן בפרשה זו הן בלשון הגמרא:

תיבת גמא פרשת קרח אות ג

כל המתגאה לסוף נכשל באשת איש (סוטה ד ב), עיין בכלי יקר ובצידה לדרך, כי המתגאה מחפש אחר כל השררה ונוטל וכובש עצמו ולסוף אף שררה זו, איש מושל באשתו אין יכול לסבול יע"ש

